

גיליון מס' 277 פרשת בחקותי
תשע"ח שנה שיטית

גליון זה יו"ל
לזכות התורם הנכבד
שיראה ברכה והצלחה בכל הענינים

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"וישלחתי דבר בתוכם ונתתם ביד אויב"

פירש"י (והוא מת"כ) ע"י הדבר ונתתם ביד אויב לפי שאין מלינים את המת בירושלים וכשהן מוציאים את המת לקוברו נתנין ביד אויב הצרים עליהם. וקשה וכי איסור דהלנת המת בירושלים הוא ביהרג ואל יעבור. וי"ל דקאי על ימי נבוכדנצר שלא היו הורגין את היוצאים רק נוטלין אותן לבבל ומפורש בירמ' ל"ח היוצא אל הכשדים וחיה והיתה לו נפשו לשלל ומסתמא בחרו להוציא את המת אנשים חלשים שבלא"ה אין יכולין להלחם וזה מוכרח ג"כ שאם היו הורגים אותם א"כ בלא"ה לא יקברו את המת ולמה הוציאוהו. "כל אשר יעבור תחת השבט"

ותנן בבכורות נ"ח ב' היו לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל א' אין זה מעשר, וצריך טעם למה במעשר דגן התיירה תורה ליקח א' מעשרה וכאן הצריכה דוקא דרך מנין. וי"ל דהתורה רצתה שיהי' נעשה מעשה מצוה בכולן וא"כ במעשר דגן שהוא טבל ועי"ז שמפריש ניתרין כולן מקרי שנעשה מצוה בכולן אבל במעשר בהמה שאינו טובל אם יטול רק א' מעשר לא עשה מצוה רק בזה ולכן צותה תורה שימנה את כולן ויטול העשירי ועי"ז נחשב שנעשה בכולן מצוה ומקבל שכר על כולן, וזהו הטעם ג"כ דמנין הראוי פוטר אע"ג דלא עישר לבסוף שהרי נעשה מעשה המצוה בהן (ועי' כעין זה באהל יעקב פ' ראה ד"ה ומעתה על המדרש כי ה' יהי' בכסלך).

(טעמא דקרא)

"אם בחקתי תלכו"

וברש"י: "שתהיו עמלים בתורה". כבר העירו מפני מה נקרא עסק התורה ועמלה - "חוק", ואמר רבינו שליט"א: שאין הלימוד מתיבת "בחוקתי" אלא מתיבת "תלכו" - שרק בעמל ויגיעה בעיון הולכים בתורה עמוק יותר ויותר.

"ונתתי גשמיכם בעתם"

היה שלג כבד בירושלים ושאלו אם שלג גם הוא בכלל ברכה של גשמים, והשיב רבינו: במסכת תענית (דף ג' ע"ב) איתא ששלג להרים מועיל כמו חמש פעמים גשם לארץ, משמע שהוא ברכה.

אדם צריך לעשות חשבונות שלו...

במסכת יומא (נ"ג,ב): "רבי חנינא בן דוסא הוה קא אזיל באורחא, שדא מיטרא עליה, אמר רבש"ע כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער, פסק מיטרא". המהרש"א (ב"חידושי אגדות" שם) הקשה "היאך היה מתפלל כך, וכי משום צער דידיה לא יהיה נחת לכל העולם", ותיירץ שבאותה שעה עדיין לא היה צריך כל העולם למיטרא, ע"ש.

תשובה: העולם אמר שידע רחב"ד שיכול להתפלל אחר כך ששוב ירדו גשמים, ומה שתיירץ המהרש"א שאז לא היה צריך הגשמים - בפשוטו לא כן הוא, אלא אדם צריך לעשות חשבונות שלו, וראיה ממה שהכהן הגדול היה צריך להתפלל על עוברי דרכים שלא תכנס לפניך תפילתם, וכי על העושים שלא כדן עליהם צריך להתפלל? משמע שעושים כשורה!

(דרך שיחה)

עלי שי"ח

"מה מבקש רבינו?"

סיפור מכלי ראשון, שמענו השבוע מפי בעל המעשה, המקורב לרבינו כבר למעלה מעשרים וחמש שנה, הרב אליעזר הלוי לייברמן שליט"א, וכך סיפר לנו:

מפעם לפעם אני עוזר לאנשים שאינם בריאים בגוף או בנפש, או אנשים גלמודים וכדו' במטלות שונות. שבוע שעבר פנה אלי יהודי חולה שמאוד מבקש שאצטרף איתו לעליה ביום ל"ג בעומר על ציון התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי. כידוע מאות אלפי יהודים עולים ביום הזה, והמעמד שם הוא מרגש מאוד. אותו יהודי חשש קצת לעלות לבדו, ואף שקיבל אישור מיוחד להגיע עד קרוב למקום הציון, אך בכל זאת הוא ביקש שאצטרף אליו לכל הנסיעה.

כדרכי, לפני כל יציאה מחוץ לעיר אני נכנס לרבינו מרן שליט"א ומבקש את ברכתו לנסיעה.

ואכן, בבוקר יום המישי ל"ג בעומר נכנסתי אליו אחרי שחריתי, ואמרתי לו שאני נוסע עוד מעט בעז"ה למירון ואני מבקש ברכה. מרן שליט"א מביט בי ומברך שאסע לשלום ואחזור לשלום, ותוך כדי הוא מוסיף לי 'ותתפלל עלי'.

אמרתי לו מיד, בלי לחשוב: כמובן אתפלל, ועזבתי את החדר.

כשיצאתי מהחדר התחלתי לחשוב מה הוא התכוין. מה גדול הדור צריך שיתפלל עליו, אולי הוא מבקש ברכה מיוחדת על בריאות, שכידוע בגילו בלי עין הרע צריכים ברכה מיוחדת לרפואה. ואולי הוא מבקש על איזה דבר השייך לכלל, והרי מי כמוהו יודע מה שאנחנו לא יודעים, על צרות הכלל המשחרות לפיתחו, ואולי יש איזה גזירה חדשה שהוא מבקש לקרוע שערי שמים עבורה. ואולי יש איזה צרה אחרת הלידה...

כך אז כך, סבתי על עקבי. נכנסתי ושאלתי ברור: מה הרב שליט"א מבקש שאתפלל בעבורו? ועוד בטרם שאני גומר את המשפט הוא מחייך ואומר: שיתנו לי ללמוד.

כל כך פשוט! כל כך ברור! שיתנו לו ללמוד. כל היום היא שיחתי. הוא לא טרוד משום עול בעולם. המקבל עליו עול תורה מעבירין עליו עול מלכות ועול דרך ארין. דכולה בה!

יצאתי נפעם לראות שוב, כמה קטנים אנו מול ענק הדור שכל שיחו ושיגו רק סביב התורה, בהם נהגה יומם ולילה!

עלי הדף

"בענין רצפת העזרה"

זבחים כ"ד א' בעי רבי אמי נדלדלה האבן ועמד עליה מהו וכו' כי תבעי לך דדעתו לחברה מאי כיון דדעתו לחברה כמאן דמחבר' דמיא וכו' רבה זוטי בעי לה הכי בעי רבי אמי נעקרה האבן ועמד במקומה מהו וכו' לעולם פשיט"ל דעד ארעית דתהומא קדיש והכי קמבע"ל דרך שירות בכך או אין דרך שירות בכך תיקו. וכו' החזו"א (זבחים ס"ה סק"ב) דלרבה זוטא אין רצפה מעכבת ואף אם נעקרה כולה כשר ומיבע"ל רק נעקרה אחת ועמד בגומא אי דרך שירות בכך אמנם לישנא קמא ס"ל דרצפה מעכבת וצריך רצפה דוקא ולכך מיבע"ל באבן שנדלדלה ודעתו לחברה אי חשיבא כמחוברת וק"ל כל"ק דנשנה סתמא והלכך נעקרו ועמד בקרקע בין באבן אחת ובין בכל עזרה פסול ועי"ש שהוכיח שזו נר' דעת הר"מ, ואע"ג דבמשכן לא הי' רצפה ועבדו עבודה מ"מ בבית עולמים מעכבת, ומ"ש בזבחים נ"ח א' וכו' דעביד מחילות ושחית צ"ל שיעשה שם רצפה במקום שעומד דהא רצפה מעכבת וכע"ז כ' בכלילא דורדא בשם מרן החזו"א, ומ"ש בסוף עדיות שמעתי כשהיו בונים בהיכל עשו קלעים להיכל וקלעים לעזרות שיוכלו להקריב ולא קאמר שעשו גם רצפה משום שנ"נ הרשע לא החרیب אלא התקרה אבל הכתלים נשארו וכ"ש שהרצפה נשארה כדאי' בירו' פ"ק דיומא ה"א ובשור"ט מזמור קל"ז וכו' הר"ש בפרה פ"ג מ"ג. עוד כ' החזו"א דאע"ג דמקריבין בזה"ז אע"פ שאין בית אם בנו מזבח במקומה מ"מ צריך ג"כ רצפה שמעכבת אבל א"צ ע"פ כל שטח העזרה שאין מדת העזרה מעכבת עכ"ד, וצ"ע כמה רצפה צריכין לעשות ושמה סגי לעשות רצפה במקום שעומד הכהן אבל מל' מרן שכ' שאין מדת העזרה מעכבת משמע דעכ"פ צריך שיעור עזרה ואולי צריך שיעור ד' על ד' כשיעור בית בכל מקום וצ"ע. ועי' במנ"ח (מצו' צ"ה) דס"ל דרצפה אין מעכבת.

(דרך חכמה פ"א מהל' בית הבחירה ה"י ס"ק ס"ב וצה"ל ס"ק פ"ט צ' וביה"ל ד"ה נעקרה)

סיפר ה"ה רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: שמעתי מעשה שהיה לפני שנים רבות בעת שהוזמן גיסי מרן הגר"ח קניבסקי לשמש כסנדק בברית, ואברך אחד זכה ונסע יחד עמו במונית. לפני הנסיעה הקים האברך ואמר לנהג המונית שיידע לו שהרב שייסע במוניתו הוא אדם גדול מאוד, ואפשר לשאול אותו כל מה שרוצים. טוב שהינך אומר לי זאת, כי באמת מקננת במוחי מזה-זמן שאלה שרציתי לשאול, ולא התגלגלה לידי הזדמנות נאותה שכזו, אמר הנהג. כשנכנס הגר"ח, פנה אליו הנהג ושאל: יודע אני שיש הלכה שצריך האדם להקדים ולהאכיל את בהמותיו, לאכילת עצמו. ברצוני לשאול, מה דינו של הכלב המשפחתי שלנו, הנחשב ל... חלק בלתי נפרד מהמשפחה, והראיה שלעולם אין אנחנו יוצאים לטיול בלעדיו, והוא גם מצטרף לכל תמונה של המשפחה, וכו'. הגר"ח האזין בנחת, והשיב שגם באופן זה יש לקיים את הדין ולהקדים את אכילת הכלב. וכיון שהועלתה בפניו השאלה בענין הכלב, הסב לאחר מכן הגאון שליט"א את דבריו עם האברך שנסע איתו, ואמר: הואיל והנהג הנכבד הזכיר את כלבו הבה נשנן את הדינים שהוזכרו בש"ס ביחס לכלב. וכך עבר ממסכת למסכת, בסדר מופתי, והזכיר את כל המקומות שבהם מוזכר כלב, כאילו כל הדפים מונחים עתה לפניו.

זה מה שקורה כאשר מזכירים כלב בפני גדולי ישראל.

(ברכי נפשי)

"מענייני הפרשה"

ב' בחוקתי י"ב אייר ע"ד. ספרתי לרבנו בכאב כי לשיבת... יש חובות 2 מיליון ושלוש מאות אלף דולר (ומתייגעים רבות להחזקת התורה). אח"כ אחרי כמה דקות פנה רבנו אלי ואמר לי: אני בעל חוב יותר ממך. עדיין לא גמרת את שבת מה שאני חייב [סדרי הדפים במסכת שבת שבאותו יום היה חייב לסיימם לפי סדריה]. למחרת שאלתי. רבנו רגיל לקרא לסדרי לימודו כל יום "חובות", מה מקור שם זה? אע"פ שאני אומר בלי נדר מ"מ דבר שאני רגיל בזה הוי כעין חוב, וגם אבא קרא לסדרים הקבועים שלו חובות. רבנו אמר לי אמש שלא סיים את החובות. שהוא כעת במס' שבת במה מדליקים, אבל זה הרי לא פרק קשה. הדבר לא תלוי בקל אלא בדפים, אם זה הרבה גמרא או לא, ושם הם דפים גדולים, אגדתא זה יותר הרבה ולוקח יותר זמן. אמרו בשם הגר"א כי ברכות היא המסכת הארוכה ביותר, ואחרים טענו שבבא בתרא הארוכה ביותר, ורח"ש קרליץ בהיותו בלומז'ה בדק את זה ואמר שברכות באמת יותר ארוך. אני מתפעל שהיה להם זמן לזה. גם זה תורה לבדוק דבריו של הגר"א.

מדוע ביטל רבנו את קבלת הקהל

בעת קבלת קהל שאלו לרבנו האם מבואר בחז"ל שנבוכדנצר היה גבוה טפח בלבד, רבנו השיב כי נכון הדבר, ובאותה שעה שהשואל היה בחדר מיד חיפש את המקור, אך לא מצא מיד, והפסיק את קבלת הקהל והתאמץ לחפש את דברי חז"ל במקורן [עי' ילקו"ש דניאל רמז תתרט"ב], באומרו כאשר אבוא לעולם הבא לא רק ישאלו את התורה עצמה אלא גם ישאלו היכן זה כתוב. והוסיף: הוא היה רק טפח, וכל העולם פחד ממנו.

"ורדו בכס שנאיכם" - שאיני מעמיד שונאים אלא מכם ובכם, שבשעה שאומות העולם עומדים על ישראל אינם מבקשים אלא מה שבגלוי... אבל בשעה שאעמיד עליכם מכם ובכם, הם מחפשים אחר המטמוניות שלכם" (רש"י).

סיפר רבנו אודות הרשעים שיוצאים מתוך כלל ישראל: כידוע שלפני המלחמה כאשר הבחורים היו רוצים להיפטר מהצבא היו עושים עצמן כבעלי מום או חולים וכדומה, ועל ידי כך נפטרים מהצבא. הם היו צריכים לעמוד בפני בוחנים שיראו אם כך הוא באמת שהוא בעל מום. היו מקומות שהגויים צירפו להם לבוחן גם יהודי [פורק עול]. והנה בא בחור יהודי למבחן ועשה את עצמו כאילו אצבע הבהן מקופלת, וכמה שניסו לפשוט אותה לא הצליחו וכמעט שעבר את המבחן בהצלחה, אך אז פנה אליו היהודי הרשע הבוחן ושאל - אבל לפני שהתכופפה איך היא הייתה? פתח את האצבע והראה לו, ואז התגלתה תרמיתו, הרשע השתמש בחכמה היהודית כדי להזיק לאחיו היהודי.

(כל משאלותיך)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות וש"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק